

Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 1a
2513 AA DEN HAAG

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
Telefoon (070) 333 44 44
Telefax (070) 333 40 33

Uw brief

Ons kenmerk

SV/A&L/02/84013

Onderwerp

besluiten tot afschaffing van Pemba en
beperking eigenrisicodragen WAO voor kleine
bedrijven

Datum

7 november 2002

In het Algemeen Overleg met de Vaste Commissie SZW van uw Kamer op 29 oktober jl. heb ik toegezegd een brief te zenden over eigenrisicodragen in relatie tot de premiestelling voor de publieke WAO-verzekering. Hierbij doe ik u de zojuist genoemde brief toekomen. Conform de wens van de Kamer spitst deze brief zich toe op enige technisch-cijfermatige verkenningen. Over meer beleidsmatige merites zend ik u, zoals toegezegd, over enkele weken een nadere brief.

1. Samenhang afschaffing Pemba en beperking eigenrisicodragen met andere onderdelen van de herziening van verzuim- en arbeidsongeschiktheidsregelingen

Het kabinet deelt de mening van de Vaste Commissie SZW dat de afschaffing van Pemba gezien moet worden in de context van de bredere herziening van de regelingen op het gebied van verzuim en arbeidsongeschiktheid. Desalniettemin laat dit specifieke onderdeel zich onderscheidenlijk beschouwen. Gegeven de passages in het Strategisch Akkoord met betrekking tot Pemba, de daarmee gewekte verwachting voor het midden- en kleinbedrijf en staande voor de afweging om de voornemens ten aanzien van Pemba al dan niet gelijktijdig in werking te laten treden met (de) andere onderdelen van de WAO-herziening, heeft het kabinet besloten aan te sturen op de afschaffing van Pemba voor kleine bedrijven per het komende premiejaar. Zo wordt op de kortst mogelijke termijn invulling gegeven aan het – ook in uw Kamer – breed gedeeld gevoel dat Pemba voor kleine bedrijven aanzienlijke nadelen met zich meebrengt. Het kabinet acht behandeling dan ook niet bezwaarlijk, maar – integendeel – wenselijk.

Overigens betekent de afschaffing van Pemba geen breuk met het beleid ter versterking van de eigen verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers op het gebied van preventie en

reïntegratie. Die beleidsinsteek is ook bepalend bij de plannen tot herziening van de verzuimregelingen en de WAO.

2. Relatie premiedifferentiatie / eigenrisicodragen in het algemeen

De met Pemba in de WAO geïntroduceerde premiedifferentiatie kent twee verschijningsvormen: de gedifferentieerde premie en eigenrisicodragen. De financiële verantwoordelijkheid en prikkel voor werkgevers zijn in beide vormen vergelijkbaar. Het afschaffen van de gedifferentieerde premie leidt tot afname van de prikkel voor werkgevers en impliceert grotere solidariteit onder kleine bedrijven. Die vergrote solidariteit houdt per definitie in dat bedrijven met een laag WAO-risico meer premie en bedrijven met een hoog WAO-risico minder premie gaan betalen.

Het kabinet is sterk voorstander van het nemen van eigen verantwoordelijkheid door bedrijven. Eigenrisicodragen is een invulling van deze verantwoordelijkheid. Het kabinet heeft echter tevens geconstateerd dat in de afgelopen jaren slechts zeer beperkt gebruik is gemaakt van deze mogelijkheid. Het forse aantal recente aanvragen om eigenrisicodrager te worden, heeft derhalve in de ogen van het kabinet vermoedelijk eerder een relatie met de verhoging van de door kleine bedrijven verschuldigde premie als gevolg van de afschaffing van premiedifferentiatie dan met een bredere afweging waarbij ook niet financiële factoren een rol spelen. Immers, de financiële last voor werkgevers is bij premiedifferentiatie en eigenrisicodragen vergelijkbaar. In technische zin is hierbij nog het volgende van belang. Afschaffing van de premiedifferentiatie in de publieke WAO onder handhaving van de mogelijkheid tot eigenrisicodragen zou een vliegwielen-effect opwekken. Door de vrijwillige keuze van bedrijven met een laag WAO-risico om de publieke WAO te verlaten, zou de omslagpremie voor de achterblijvende bedrijven telkens hoger moeten worden vastgesteld. Het uitreden van de laag risicobedrijven uit de publieke WAO zou bij een volgende mogelijkheid om eigenrisicodrager te kunnen worden de bedrijven die dan het laagste WAO-risico hebben, aanzetten om ook eigenrisicodrager te worden. Uiteindelijk kan zo het financiële draagvlak onder de publieke WAO wegvallen. Feitelijk worden zo de bedrijven die daar niet vrijwillig voor kiezen, alsnog gedwongen tot eigenrisicodragerschap. Voor hen, evenals het beperkt aantal bedrijven dat in de publieke WAO achterblijft, geldt dan alsnog dat zij in hoge mate zelf betalen voor hun WAO-lasten, hetgeen contrair is met de doelstelling van het kabinet en de wens van het midden- en kleinbedrijf.

3. Gevolgen afschaffing Pemba voor individuele bedrijven

Als gevolg van de afschaffing van Pemba voor kleine bedrijven treedt een aantal gevolgen op. In de eerste plaats gaan kleine bedrijven die geen WAO-lasten hebben veroorzaakt een hogere premie betalen. Zij betaalden de minimumpremie en gaan in 2003 het rekenpercentage betalen. Indien Pemba zou zijn gehandhaafd zou de minimumpremie in 2003 1,31% bedragen. Het rekenpercentage is voor 2003 vastgesteld op 2,38%. De premiestijging voor kleine bedrijven zonder WAO-lasten bedraagt derhalve 1,07%-punt. Hier tegenover staat dat de bedrijven die wel WAO-lasten hadden in 2003 de maximumpremie verschuldigd zouden zijn. Deze zou 6,39%

bedragen, een daling derhalve van 4,01%-punt. Er zijn veel meer kleine bedrijven die de minimumpremie verschuldigd zijn dan kleine bedrijven die de maximumpremie verschuldigd zijn. De premiestijging van 1,07%-punt lijkt derhalve onevenredig groot, vergeleken met de premiedaling van 4,01%-punt. Dit is echter niet het geval.

De kleine bedrijven die de minimumpremie betalen hebben een relatief lage loonsom in vergelijking met de kleine bedrijven die de maximumpremie betalen. Het verschil in loonsom tussen beide is gemiddeld een factor 2,5. Om de premiedaling van de bedrijven met de maximumpremie te bekostigen is dus een relatief forse premiestijging voor de bedrijven met de minimumpremie noodzakelijk.

De afschaffing van Pemba voor kleine bedrijven heeft nog een gevolg. Onder Pemba betalen individuele grote bedrijven de lasten die zijzelf veroorzaken. Daarbij bestaat er een strikte scheiding tussen grote en kleine bedrijven. Als groep betaalden kleine bedrijven, door de aftopping van hun premie op een lager maximumniveau, een lagere gemiddelde premie dan de grote bedrijven. Onder invloed van het afschaffen van Pemba zou door het hanteren van het rekenpercentage voor zowel grote bedrijven (als basis voor de opslag of korting) als kleine bedrijven (als uniforme premie voor alle kleine bedrijven), dit percentage licht hebben kunnen dalen, te weten 0,1%-punt, waardoor het rekenpercentage op 2,28% had kunnen uitkomen. Om uitvoeringstechnische redenen is besloten om het rekenpercentage te handhaven op 2,38% en de 0,1%-punt premieverlaging toe te passen op het WAO-basispremie.

4. Gevolgen afschaffing Pemba op macroniveau: lastenneutraliteit

Het WAO-stelsel is een omslagstelsel waarbij de lasten door middel van premies op bedrijven worden verhaald. In de Pemba-systematiek betalen bedrijven geen uniforme premie, maar een hogere premie wanneer zij een hoger risico hebben en een lagere premie wanneer zij een lager risico hebben. Wanneer Pemba voor kleine bedrijven wordt afgeschaft, zullen de kleine bedrijven een uniforme premie gaan betalen. Deze wordt zodanig vastgesteld dat de macro-effecten van de maatregel budgettair neutraal zijn. Wel zal er een herschikking van premielasten plaatsvinden onder kleine bedrijven.

Ook de verlengde duur loondoorbetaling is een qua macro-lasten bezien neutrale operatie.

Werkgevers zullen bij ziekte van hun werknemer weliswaar langer 70% van het loon dienen te betalen, daartegenover staat echter een verlaging van de WAO-premie. De totale WAO-lasten nemen namelijk af met de kosten van het huidige eerste WAO-jaar die verschuiven naar de verlengde duur loondoorbetaling. De systematiek van het omslagstelsel leidt ertoe dat de totale premielasten voor bedrijven afnemen met de WAO lasten van het huidige eerste WAO-jaar. Deze maatregel betreft dus een herverdeling van de lasten en geen macro-lastenverzwaring.

Aangezien beide maatregelen budgettair neutraal zijn, zal ook de combinatie van beide maatregelen macro niet tot lastenverzwaring leiden. Voor vrijwel alle kleine bedrijven (uitgezonderd de allerkleinste) zullen de kosten van 1 jaar loondoorbetaling plus 4 jaar uniforme Pemba-premie lager zijn dan de kosten van 5 jaar maximum Pemba-premie. Door de combinatie van verlenging loondoorbetaling en afschaffing van Pemba treedt dus juist voor kleine bedrijven die een langdurig ziektegeval krijgen een lastenverlichting op ten opzichte van de huidige situatie.

5. Gevolgen van eventuele extra uittreding uit publieke WAO

(Extra) uittreden uit de publieke WAO is financieel gezien alleen interessant voor bedrijven met een lager dan gemiddeld WAO-risico. Bij bedrijven tot 25 maal de gemiddelde loonsom zullen dit bedrijven zijn zonder WAO-instroom. Indien uit deze risicogroep 25.000 kleine bedrijven extra uittreden, zou voor 2003 een premiestijging van 0,04%-punt nodig zijn om voldoende premiebatens van de overblijvers te innen. Indien het aantal uittredende bedrijven uit deze groep 50.000 bedraagt, loopt dit effect op naar 0,07%-punt. In het uiterste geval dat alle kleine bedrijven zonder WAO-instroom uit de publieke WAO treden (ca. 300.000 bedrijven), zou de premiestijging ongeveer 0,4%-punt bedragen, waardoor het rekenpercentage op een niveau van ongeveer 2,8% komt (uitgaande van een Pemba-periode van vijf jaar). Het aandeel in de totale premieplichtige loonsom van de laag-risicobedrijven, die als gevolg van de afschaffing van Pemba mogelijk zouden uittreden, bedraagt 15% (€25 miljard op een totaal van €170 miljard). Als deze bedrijven uittreden, moeten dezelfde lasten opgebracht worden door een 15% kleiner draagvlak. Daarom zal de rekenpremie met ongeveer 0,4%-punt stijgen van 2,38% naar 2,8%.

Een stijging van het rekenpercentage kan tenslotte ook gevolgen hebben voor de beslissing voor grote bedrijven om al dan niet eigenrisicodragers te worden. Dit effect is niet in de berekeningen meegenomen.

Hoogachtend,
de Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

(mr. A.J. de Geus)